

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ȘI COMERCI.

ABONAMENTUL:

Pe an cor. 5; pe jumătate an cor. 250.
Pentru România 15 lei pe an.

INSERTIUNILE:

să socotesc după tariful, cu prețurile
cele mai moderate.

Abonamentele și inserțiunile să plătesc totdeauna înainte.

Probleme nedeslegate.

Discuția publică este mijlocul puternic a lămurii căile ce strătaie gorul spinos din viața culturală, socială, economică, bisericească și școlară. Numai discuțiunea publică poate să lămurească pe deplin o cestiune, în împrejurările date, încă nelimppezită. O rană nu să va vindeca ținându-o ascunsă, ci aplicând ferul roșu pe bubă.

Una din cele mai însemnate probleme, încă nedeslegată este, *analfabetismul*, (a nu ști ceti) la poporul nostru. După statistica oficială a statului, dintre popoarele Ungariei Români ar avea, afară de Ruteni, cei mai mulți analfabeți: din 1000 locuitori români 856 n'ar ști ceti și scrie. Să admitem, că cifra aceasta după datele oficiale nu ar corespunde întocmai, totuși situația e cât să poate de îngrijitoare.

Datele oficiale bisericești spun, că am întemeiat și întreținem 3000 școale primare, aceste să nu fie în stare la o populațiune de 3,000.000 suflete să producă un rezultat mai mulțămitor. Dacă vom cerceta mai de aproape regiunile locuite de Români și cu deosebire comunele românești cu privire la numărul analfabeților aflăm o variație ce bate la ochi. Așa d. e. pe întreaga întindere de pe valea Oltului nu găsim între cele 153 de comune românești, nici una, în care procentul analfabeților n'ar fi cu mult mai scăzut decât cifra dată de statistica oficială ca media Românilor. În aceste comune nu să găsec peste tot decât 59.1% analfabeți. Pe întreg malul drept al Oltului (60 comune românești) ei să reduc la 57.1%, pe valea Cohalmului și a Homorodului (3 comune românești) la 56.8%, pe valea Sibiului (41 comune românești) la 55.5%. În 26 comune românești, risipite dealungul văii (Zărnești, Râșnov, Copăcel,

Sevestreni, Iași, Hurez, Beclean, Ludișor, Voila, Viștea-de-jos, Ștena, Seliște, Gales, Vale, Săcel, Gurariu, Orlat, Bungead, Mohu, Retișdorf, Proștea, Vârd, Cașolt, Veștem, Sadu și Tălmăcel) procentul analfabeților scade sub 50%. Cu mult mai posomorită este situația pe valea Murășului. Aici sunt regiuni cu comune românești, în cari să urcă procentul analfabeților peste media generală. Așa sunt văile Capușului și ale Ludoșului (54 comune românești) cu 87% analfabeți, 6 comune românești între Murăș și valea Giurgeului, 53 comune românești între valea Niragiului și a Târnavei și 142 comune românești pe malul stâng al Murășului din valea Ampoiului până la hotarale Transilvaniei, cu 86% analfabeți. Sunt încă grupuri mai mari și mai mici de comune, în cari procentul analfabeților să urcă și mai sus. Așa avem în ținutul Devei un grup de 10 comune românești (dela Cozolia până la Săcămaș), pe valea Ierei 13 comune românești (dela muntele Băișoarei până la Buru) și pe frontiera apuseană a Transilvaniei 12 comune românești (dela Brașeu până la Zăm) cu 87% analfabeți; între valea Niragiului și Târnavei 27 comune românești (dela Cerghizel până la Noșlac), pe valea Cernei două grupuri, fiecare cu câte 8 comune (dela Runcul-mare până la Vadu-Dobri și dela Găunoasa până la Buituri), pe valea Luzei 5 comune (dela Logig până la Sând), pe valea Arieșului 8 comune (dela Banabic până la Sând) și 15 comune (dela Dănulești până la Burjuc) situate pe pâraiele ce să scurg de pe coastele munților Apuseni direct în Murăș, cu 88% analfabeți; pe valea Ludoșului 12 comune (dela Chicind până la Săcal) și un alt grup de 12 comune (dela Răclișa până la Homorod) tot pe coastele munților Apuseni cu 89% analfabeți, pe valea Arieșului 18 comune (dela Lita-română până la Petridul-de-sus) și între valea Ampoiului și frontiera apuseană a Transilvaniei 2 grupuri de comune: unul de 23 comune (dela Hertegani până la Boholt) și altul alătura cu 11 comune (Cosma și Socol), pe valea Geoagiului 22 comune (dela Valea Epei până la Feredeșu) cu 91% analfabeți. Ce vom mai zice, dacă aflăm un număr de comune considerabil în cari procentul analfabeților întrece și această cifră.

Dela izvoarele Murășului în jos, între valea Giurgeului și a Niragiului între valea Niragiului și a Târnavei și pe Târnavă mare comunele românești: Varviz (192 alfabeți din 2290 locuitori), Agard (19 din 295), Șeulia-română (31 din 622), Bobohalma (39 din 1261), Bord (13 din 589), Chiașiș (19 din 531), Sălcud (32 din 1026), Răgida (8 din 345), Hopârta (33 din 844), Pâncea (39 din 599) și Lodromanu (28 din 584); pe Riul-mare și pe Orăștioara comunele românești; Pischinț (7 din 577), Măgureni (2 din 105), Grid (7 din 538), și Turmaș (3 din 118); pe Steriu comunele românești Fizești (3 din 674), Ohaba-Sibișel (3 din 441), Uncine (9 din 242) Bărești (18 din 470), Hobîța Gradiștei (11 din 265), Poieni (11 din 286), Ciulamică (10 din 219), Vălioara (11 din 535), Găuricea (3 din 265), Graguiș (3 din 167), Balomir (3 din 427), și Covragiu (18 din 416); pe Cerna comunele românești: Hașdău (5 din 442), Dobârca (4 din 339), Bunilă (12 din 419), Poienița-Voinei (3 din 254), Ruda (12 din 467), Paroasa (1 din 237), Cinciș (11 din 396), Runcul-mare (6 din 525), Sohodol (2 din 278), Lelese (6 din 542), Cerbel (22 din 572), Cerișor (9 din 549), Socet (7 din 265), Poenița-Rechițelei (4 din 324), Grôși (2 din 154), Boz (15 din 804), Găunoasa (13 din 476), Buituri (6 din 214) și Archia (3 din 138); în ținutul Devei comunale românești: Cosolia (17 din 460), Bretelin (5 din 243), Cașn sau Caoni (6 din 114), Dumbrăvița (1 din 325) și Brisnic (8 din 700); pe valea Luzei și a Căpușului comunele românești: Hrăstaș (4 din 549), Socol (24 din 726), Fărăgău (43 din 851) și Icelandui-mare (37 din 1241); pe Ariș comunele românești: Vidra-de-jos (75 din 2655), Roșaga-de-sus (47 din 1328), Ocoliușul mic (4 din 382), Buru (9 din 312 și Săliște (11 din 356); pe valea Aiudului a Gâlzii, a Ampoiului, a Igghiului și pe pâraile cari să scurg de pe coastele munților Apuseni direct în Murăș comunele românești: Cărpiniș (30 din 533), Cristești (23 din 515), Intregalde (64 din 1483), Găureni (14 din 317), Bucerda-vinoasă (15 din 610), Bucerdea-veninoasă-ungurească (40 din 700), Invii (15 din 1082) Răcătău (4 din 533), Valea-mare (21 din 556), Curpeni (15 din 443), Valea-Epei (13 din 517), Poiana (24 din 626), Almașul-de-mijloc (9 din 429), Almașul-mic (23 din 540),

Voia (7 din 550), Erdeu (19 din 323), Băcăia (23 din 412), Mada (57 din 1270), Bozeș (23 din 644), Mermezeu-Văleni (33 din 783), Renghet (51 din 997), Rapoltu-mic (17 din 424), Vălișoara (47 din 1082), Gruelaciu (4 din 200), Stroineasa (5 din 403), Barbura (19 din 412), Chișcădaga (19 din 540), Fornadia (8 din 590)

Cred, că e de prisos a mai înșira și alte comune românești în cari numărul analfabeților e uimitor de mare.

După cum am amintit mai la început aceasta e una din cele mai însemnate *probleme de viață*, care cere deslegare urgentă și fără amânare. Cărturarii nostri precum și întreagă pătura inteligentă vor trebui deci să-și îndrepte privirile asupra acestei probleme, ce atinge interesele mari ale poporului nostru.

Rezultatele instrucției primare fiind relativ slabe, — de constituiesc azi o mare pedecă reală în progresul vieții poporului.

N. H.

Grădina pentru școală de pomi.

(Urmare și fine).

Școala de pomi să împărțește ca și grădina de legume, în table de asemenea mărime, după trebuința și împrejurările locale, având în vedere totdeauna mărimea pomilor după soi, calitatea pământului și climă.

Pomișorii din semințe moi să desvoaltă mai încet de cât cei din semințe tari și cei cu fructe buclate (struguri, etc.) Spre pildă, o școală mai mică de pomi, s'ar putea împărți mai practic așa: împărțim toată tabla în două prin o cărare de $1\frac{1}{2}$ —2 m. lărgime.

Acesta ar fi drumul principal la mijloc.

După aceasta vom statori numărul tablelor și mărimea lor și de o parte și de alta, apoi le vom împărți în strătuțele mai mici prin căraruțe obicinuite pentru a putea umbla printe ele. O tablă în mărime de 3—400□ împărțită în straturi de câte 130 cm. lățime, este o împărțeață destul de potrivită și plăcută la privire.

În cât privește plantarea, înainte de toate trebuie știut că pomișorul bun de sădit, să hrănește cu rădăcinele din afunzime de 20—50 cm. a pământului și din cauza aceasta

va trebui încă de cu toamnă a întoarce sau rigola locul de 50—60 cm. afunzime.

Materialul de sădit în școala de pomi peste tot poate fi materialul scos din școala de semințe în stare sălbatică, pe care îl nobilităm sau altoim aici mai târziu, sau de aceia pe cari i-am fost altoit mai înainte și acum îi strămutăm în școală ca pe nește altoi pentru a fi îngrijiți aci.

Ori de cari ar fi altoii puși aici, ei trebuie sădiți în primăvară de timpuriu așa că săpăm un șanț de afunzimea și lățimea arșelui pe fundul căruia asemănăm pământ bine mărunțit și așezăm pomișorii în șanțuri depărtate de 50—60 cm. unul de altul, așa ca să fie ceva mai jos decât cum a fost mai înainte în școala de sămințe.

Înainte de ai așeza punem o sfoară la mijlocul șanțului și pe lângă aceasta sfoară, după ce a fost rețezăți la rădăcini și la trunchiuri într'un feliu corespunzător, îi adăpăm cu rădăcinile într'o ciruială făcută din balegă sau compost și așa adăpați îi așezăm în șanț pe lângă sfoară și umplem șanțul cu pământ, grijind ca să se așeze bine pământul pe lângă rădăcini și să fie în depărtare de 40—50 cm. unul de altul.

După-ce au fost așezați să mai udă odată cu apă stăută și lucrarea aceasta să privește de gata.

Cu altă ocaziune vom vorbi ceva și despre nobilitarea pomișorilor.

Adăpatul cailor flămânzi, cu stomacul plin și inferbântați.

Sfătuesc unii să nu dăm de beut cailor când sunt flămânzi, sau când au stomacul încărcat.

Stomacul calului nu poate cuprinde după *Colin* mai mult de 15—18 litri, și nu trebuie să fie plin cu mai mult de 2 treimi din ceea ce poate conține, adică cam cu 10 litri. Dacă un cal a mâncat două kilo de fân, acest tain ar reprezenta împreună cu 8 litri de salivă întrebuintată la mâncarea lui, 11—12 litri, cantinate trebuincioasă pentru funcționarea stomacului. Rezultă dar că stomacul calului —, în timpul mâncării nu să umple de tot ci nu mai

în parte, deci poate primi și oarecare cantitate de apă, fără a să turbura.

Fânul, după studiul fiziologiștilor să mistue foarte ușor la început, fără a avea trebuință de apă dar după o oră, două, trecerea lui din stoac în mațe, să face cu greutate, și pentru a să înlezni această mișcare, este nevoie de apă, sau de alte nutreminte, care să gonească conținutul mai vechiu din stomac mai departe, în intestine.

Să tem unii a da cailor apă pe stomacul gol. Să in-seală. Căii, în genere ca orice animal de altfel, nu beau când sunt flămânzi sau dacă beau atunci să fim siguri că nu au fost adăpați regulat și să găsească însetați. În afară de aceasta, după cercetările fiziologiștilor, este stabilit că stomacul calului în foarte rare cazuri ajunge a fi cu totul gol; că la căii cari nu au mâncat nimic timp de 24 ore, încă să află în stomacul lor parte din nutrimentul luat la cea din urmă mâncare.

Căii nu trebuie a să adăpa când sunt înfierbântați pentru a nu să îmbolnăvi; aceasta este o recomandatie foarte răspindită și susținută. Când te întorci dintr'un marș, dela muncă, să nu-i dai îndată apă. Pentru a lămurii această chestiune, să observăm lucrul cum să petrece la om. Când terminăm o muncă grea, nu bem mult, dacă în timpul lucrului am băut câte puțin.

Așa și calul: dacă il adăpăm des în timpul muncii, el nu va bea prea mult când să întoarce la locul de repaus. Da, face rău calului înfierbântat băutura, când în timpul muncii nu s'a adăpat. Trebuie deci a adăpa calul în timpul muncii și al lăsa să bea și la sfârșit, însă având frâul sau pana căpăstrului în gură, ca să nu înghiță de odată prea mult.

Magnin, veterinar francez, scrie că sunt comandanți de regimente în țara lui, care nu să tem de a da apă cailor chiar atunci când sunt întucâtva înfierbântați. Această măsură a lor, a avut de rezultat buna înlățișare a cailor și dispartiunea aproape cu totul dintre ei a colicilor, a mătricilor.

Să fim cu luare aminte și să nu pierdem din vedere că sunt două împrejurări, când calul, care nu a avut apă la dispoziție, bea cu mai multă ușurință și cu mai mare

poftă: în timpul muncii sau la terminarea ei și după măn-carea fânului.

Și dacă ne întoarcem privirile la ceea ce să petrece la om, știm că medicii nu opresc pe cei înfierbântați, de a bea, de a să răcori în timpul drumului, în marș.

Animalul ca și omul pentru a-și îndeplini mai bine slujba, are trebuință de adăpat în timpul muncii, căci apă băută înleznește darea afară din corp, prin mărirea diferitelor secrețiuni, și în special prin ud, a rămășițelor rezultate prin ardere, din activitatea materiei vii a corpului animal și care rămășițe ne date afară pe măsură ce să produc, să îngrămădesc în organism, otrăvindu-l.

(„Albina“).

Irima Popescu,
Medic Veterinar.

Exploatarea pădurilor.

Am dat loc în revista noastră unui tractat interesant despre istoria proprietății de pământ la românii dela noi, în care să face istoricul proprietății pădurilor la noi și în țară, cu multă cunoștință de cauză, și din care cetitorii noștri și-au făcut o icoană fidelă despre proprietatea munților din părțile locuite de români în Transilvania și la hotarul acesteia cu România.

Am văzut cum cele 25.000 jughere de pădure fost odată a comunelor românești spre valea Lótrului, astăzi în posesiunea universității sâsești dela noi, date în tăiere pe 40 ani unei societăți ungare-italiene cu un preț de 18 milioane, din care preț s'a dat ceva ajutoare și institutelor românești de cultură din Fondul regiu.

Câtă bogăție, nu cuprind în sine pădurile din părțile Făgărașului, Brașovului, Cincului, Bistriței, Năsăudului, Maramurăș și Carașseverin?

Cine le exploatează pe toate acestea?

Câți români sau câte societăți românești să ocupă cu exploatarea pădurilor acestora?

Nici una. Noi nu credem că nu s'ar afla români și nu s'ar putea înființa și societăți românești în acest scop, când puținii noștri capitaliști s'ar pune pe lucru și și-ar căuta tovarăși.

Afară de câștigurile enorme ce să pot realiza pe terenul acesta, oare câte brațe românești nu s'ar putea folosi în serviciul exploatărilor.

Exploatații pădurilor dela noi cum și a minelor sunt tot străini, și cum să vede chiar și în România, precionații au ajuns prin ocrotire din partea stăpânirii să se facă nu exploatați cinstiți și adevărați ci torturatori a populației române din acele părți. Avem ceva cunoștințe din cele publicate dincolo în coloanele »Neamului românesc« despre isprăvile ce le pot comite precionații din valea »Lotrului« dar nu ni-s'a părut că societatea aceea intrată și-a uitat de sine și că aceasta să tolerează în țara românească.

Ca să se facă lumină în afacerea exploatărilor de păduri făcute de către străini lăsăm aci să urmeze o plânsoare venită dela frații de dincolo sub titlul:

Scorpiile din valea „Lotrului”.

N'a trecut nici un an de când scorpiile ce domină valea Lotrului își mai potoliseră focul și veninul care de multă vreme ard și otrăvesc încontinuu populațiunea rurală din frumoasa vale a Lotrului, astăzi o întreagă Palestină, și acum au început din nou cu mai multă furie să-și arunce săgețile veninoase și să înfigă mai adânc ghiarele mortale în nevinovatul nostru popor; iar acei care sunt aleși de popor ca să-l proteje și cărora poporul le-a dat toată încrederea, stau nepăsători ba ceva și mai mult ajută, fie pe ascuns fie pe față pe hidra jidovească spurcată, să nimicească temelia acestei țări.

Ei bine, precionații așa n'o să mai inceteze odată cu ruina și jaful ce comite în fie-care zi îndurerata noastră țară? Cum s'au hotărât să ne extermineze în totul? Al popor nefericit! cu ce ai greșit tu de ești torturat de cea mai grozavă boală a României:

„Fidovimea” Cum? nu să găsește nici un medic care să înlătore cu bisturiu puroiul care te mănâncă pe fie-care zi?

Domnilor reprezentanți ai poporului ia întoarceți privirile și'n spre Vâlcea și aveți curiozitatea să vedeți ce să petrece pe valea Lotrului. O să întâlniți pe bieții Români

legați cot la cot și cu jandarmii la spate, venind în spre cabinetul Dlui Jude instructor al Trib. Vâlcea din ordinul Societății Anonime Române cu zulfii până la genunchi »Lotrul«, și atunci vă veți putea convinge că noi am ajuns străini în țara noastră; căci dacă veți cerceta vinovăția acelor nenorociți veți afla că nu numai că n'au comis faptele pentru care sunt legați dar că fiind atacați tâlhărește de către bandele străine ce sunt în serviciul societății evrești, au îndrăsnit să conserve averea strămoșilor lor, încălcată pe nedrept de către Societatea precuiată.

O să vedeți Domnilor reprezentanți că hotărârile judecătorești cu toate ordinele date de Parchetul local în Vâlcea, de Parchetul General dela Craiova, de Ministrul de Justiție nu numai că nu să respectă dar să calcă cu înverșunare ca o sfidare instanțelor noastre judecătorești, ca o sfidare instanțelor noastre judecătorește, ca o sfidare a drepturilor noastre cetățenești.

Ei atunci nu e așa că suntem mai străini ca străinii în țara noastră?

În ce stat civilizat să mai petrece ce să mai petrece la noi, dacă suntem cu adevărat un stat civilizat? care este respectul individual și care este sancțiunea legii care îl garantează? Dar respectul și inviolabilitatea proprietății unde este? Cum legea este făcută numai pentru ocrotirea intereselor jidovești?

Rușine; că în timpurile în care trăim suntem maltratați și speculați mai rău ca pe vremea fanarioților.

Societățile acestea jidovești care au scos și scot într'un mod tâlhăresc, milioane de lei din țară, au ajuns până acolo în cât mai că nu există colț de țară care să nu fi rămas nejeftuit și neotrăvit de ele. Sermana populațiune muntoasă, singura care mai rămăsese neatinsă de lipitorile jidănești, acum înoată până în gât în puhoiul jidovesc. Credința în Dumnezeu e perdată, ideia de apărare a moșiei strămoșești cea mai frumoasă calitate a poporului nostru e nimicită prin terioare. Iar în schimbul acestor frumoase calități pierdute, numitele Societăți lasă în urma lor corupția poporului și ruina fizică, morală și materială a lui.

Și când ne gândim cât de splendidă și curată era valea Lotrului odinioară, ce populație sănătoasă fizicește și

moralmente avea, iar acum ce straiu puturos de perciuni o acoperă, suspinăm adânc și ne rugăm acelui A Tot Puternic să ne vie în ajutor pentru a putea asvârli straiul puturos și a reinvia cu ajutorul celui divin vigoarea de ordinioară fizică și morală a poporului nostru. Dumnezeu să ne ajute.

Până aici este plânsoarea.

La noi, exploatările să fac tot prin străini, dar' n'am auzit încă astfel de plângeri, pentru că nici statul nici administrația noastră n'ar suferi așa ceva dela noi.

Calendarul „Bunul Econom“ pe 1908.

În săptămâna viitoare va apărea, în tipografia „Minerva“ din Orăștie, **Calendarul „Bunul Econom“ pe anul 1908.** E cel mai frumos și mai bun Calendar pentru economi. Tipar plăcut și litere cetete.

Calendarul cuprinde:

Regentul anului, Luna. — Intunecimi. — Sărbători și alte zile schimbătoare. — Posturile. — Deslegarea posturilor. — Partea calendaristică, cele 12 luni, sărbătorile sunt tipărite cu litere negre, la fiecare lună sunt termine și povețe economice practice. — Cronologia anului. — Dominitorii din Europa și din alte țeri străine. — Poșta. — Tabela timbrelor. — Târgurile din Ungaria, Transilvania și Bănat. — *Partea literară:* Iubileul Mai. Sale Impăratului și Regelui Francisc Iosif I. (cu portret). — Ingrijirea vinului, un interesant tratat economic (cu 20 ilustrațiuni). — O spune Doamne (poesie). — George Barițiu (cu portret). — Crăciunul în tabără, Câmpia Zmardan, 1877, (poesie). — Rasele animalelor cu 2 ilustrațiuni). — Fermecătoria căprarului, o frumoasă poveste de pe timpul războiului românoruso-turc din 1877. — Păzeștete de beuturile spituoase, articol povățuitor. — Hora dela Plevna (ilustrată). — Povețe pentru economi. — Sfaturi. — Glume. — Și altele.

Calendarul „Bunul Econom“ va costa numai 15 cr. (30 fil) și pentru porto 5 fil. Cine comandă și plătește 5 exemplare capătă unul gratis. Revânzătorilor să dă un rabat potrivit. Comandele să se adreseze la tipografia „Minerva“ în Orăștie (Szászváros).

Expoziția de copii din Ilimbav.

Bunul început făcut cu prima expoziție de copii, aranjată în toamna anului 1906 în comuna puternică Apoldul-român, indemn a dat cărmacilor »Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu«, de a continua această lucrare de mare interes pentru dezvoltarea priincioasă atât în ceea ce privește igiena, sau stările sanitare, cât și cu privire la economia de casă, cum e îmbrăcămintea, curățenia peste tot, alimentația și celelalte, cari condiționează puterea de traiu a poporului muncitor. Pentru a 2-a expoziție de copii s'a ales comuna Ilimbav de pe valea Hârtibaciului, unde populațiunea e rară, munca pentru existență îndoită și întreită, unde condițiunile de traiu difer cu desăvârșire față de cele din Apold și împrejurimile sale.

Despre hârnicia și deșteptăciunea populațiunei noastre de pe Hârtibaci mărturiseste și această expoziție, carea a decurs în mod demn. O ceată de juni călăreți, îmbrăcați cum să poate mai frumos, în frunte cu haraicul paroch I. Alexandru, cu învățătorul Dragoman și cu notarul Precup Marin, a întâmpinat comitetul central sibian la moara Marpodului. Aci parochul I. Alexandru binecuvântează comitetul în numele populațiunei din Ilimbav, care să simte extrem de fericit de a saluta în mijlocul său acum pentru a treia oară harnica Reuniune agricolă. Dacă importantă a fost venirea Reuniunei când cu aranjarea expoziției de vite și când cu alcătuirea băncii Raiffeisen, apoi cu atât mai de folos este venirea ei astăzi, zice dl Alexandru, când ea are în vedere dezvoltarea priincioasă, fizică și intelectuală a însuși omului din Ilimbav. Dorește ca comitetul să-și poată urma cu succes lucrările sale în Ilimbav.

Membrul comitetului dl Dr. P. Șpan, însărcinat cu prezidarea expoziției, mulțamește pentru primirea caldă și asigură, că pe Reuniunea agricolă singur dragostea ce o are față de economii nostri din Ilimbav a determinat-o de a aranja a 2-a expoziție de copii acolo, convinsă fiind de hârnicia poporului și de buna primire, de care va fi împărtășită și la această lucrare de interes general.

Ajunși în Ilimbav am asistat la serviciul divin, oficiat cu multă evlavie de bătrânul preot dl Părău din Agnita,

iar după sf. liturgie membrii din juriu s'au întrunit în casa parohului Ioan Alexandru, unde constatându-se, că dintre juriu sunt prezenți domnii Dr. Ioan Beu, Romul Simu, Dr. P. Șpan, V. Tordășianu, V. Stan, Dr. L. Borgia, Ioachim Muntean, prot. și doamna, N. Petra Petrescu și doamna, G. Haner, prim-pretor, I. Alexandru și dna, P. Marin și dna, Matei Luca și doamna, Florian Bologa și doamna, Valeriu Bonea și doamna, I. Dragoman, I. Părău, I. Petrișor și doamna, Dr. Ilie Iancu și Dr. I. Eizenmayer, s'au primit propunerile comitetului central și anume s'a numit președinte al juriului dl Dr. I. Beu, iar raportor dl R. Simu.

Cu considerare la timpul de tot frumos și la mulțimea participanților, expoziția s'a ținut pe platoul de dinaintea bisericii gr. cat. Cele 51 exponente, sărbătorește îmbrăcate, încunjurate și parte în brațe cu odraslele lor, 74 la număr [33 băieți și 41 băiete], cu vârsta dela 6 luni până la 8 ani, toți sănătoși voinici, chipeși, voioși, bine îngrijiți și frumos îmbrăcați, așteptau cu frunte senină și cu mare bucurie sosirea momentului, când copilașii lor au să fie supuși examinării. Un tablou mai pitoresc nu și-l poate imagina nici pictorul cel mai pretentios și un material mai sănătos, mai plin de viață, nu și-l poate dori nici cel mai rigoros medic. Examinarea copiilor a ținut cam 2 ore, după care a urmat stabilirea listei celor de premiat. Cu mențiune onorifică au fost premiate copila notarului, Aurelia Marin și fca preotului Victoria Alexandru, iar cu bani s'au premiat în total 35 copii, din cari 30 cu câte 5 cor. și 5 cu câte 3 cor. trecute în câte un libel de depunere al însoțirii de credit »Reiffeisen« din Ilimbav.

După premiare s'au fotografat prin totograful Auerlich într'un tablou întreg publicul participant, în al 2-lea mamele cu copii și apoi 3 copii singuratici dintre cei mai frumoși.

Conferența instructivă a Drului Iancu despre »Nutrirea și îngrijirea copiilor sugători« și a Drului Beu despre »Îngrijirea copiilor după înțârcare« au fost ascultate în biserică.

La masa comună din școală am ajuns abia cătră orele 4 și jum. d. a. Aici s'au ținut toaste folositoare și s'a cântat după-cum să cuvine după o muncă obositoare.

Țin să mai amintesc, că după deschiderea expoziției băiețelul de 4 ani Viorel Marin, fiul notarului, a întâmpinat juriul cu cuvintele: »Stimate dne și domni! Știm, că pentru noi v'ați obosit; Pentru micuții copii a-ți venit; Cu mare bucurie sunteți primiți și dorim cu drag, ca la mulți ani să trăiți!

Chestia expoziției de copii ar trebui să ne preocupe pe toți și să fie îmbrățișată de toate instituțiunile noastre culturale.

„Invingătorul!”

Cătră abonenți!

Onorații noștri abonenți prin aceasta sunt rugați, ca și dlor să comande din Calendarul „Bunul Econom” — care în curând va apăre și e cel mai bun calendar pentru economi — atâtea exemplare, câte cred că vor putea vinde în comuncle dlor. Prețul unui exemplar e numai 15 cruceri (30 fil.) și pentru porto 5 fil. Cine comandă 10 calendare capătă două gratis.

Știri de tot felul.

Maestatea Sa Impăratul și Regele nostru recindu-se la manevrele de toamnă, ținute în Austria, s'a bolnăvit. Bătrânețele innaintate erau motiv de îngrijorare pentru mersul morbului, construcția tare însă și îngrijirea depusă au făcut ca morbul să nu ia întorsătură primejdi-oasă și așa, doar va da Dumnezeu să treacă peste primejdie.

Marele Duce Vladimir în România. Vineri, în 11 Oct. n. a sosit în București marele duce Vladimir, unchiul Țarului Nicolae II. cu soția, pentru a întoarce Regelui Carol visita făcută Țarului la Petersburg. Li-s'a făcut primire frumoasă în București, așteptându-i la gară Regele și Regina. La prânzul dat la palat a toastat Regele Carol pentru familia Țarului și familia marelui duce Vladimir, iar

acesta a răspuns accentuând, că visita aceasta a sa la curtea regală din România, va »contribui să strângă sentimentele de amicitie și recunoștință între România și Rusia» și ridică paharul în sănătatea Regelui, Reginei și a familiei regale române.

Seceta. In cercurile economilor din Ungaria e mare îngrijirea din cauza secetei. De zece săptămâni este o secetă abnormală în toată țara. In cele două luni și jumătate din urmă n'a plouat de Doamne ajută in nici un ținut al țării. Pământul arător e pretutindeni tare ca piatra și nu se poate brăzda cu nici un fel de plug și unde cu mare greu a succes unora a face sămănăturile de toamnă, acolo lipsa de umezeală în pământ nimicește sămânța. Nu-i mirare deci că economii sunt așa de îngrijiți de rodul anului viitor. Plângerea asupra secetei e generală în țară. Din cauza ei au suferit și napii de nutreț și cucuruzul. Pășunile s'au uscat și vitele nu mai găsesc nutreț în câmp, așa că vor trebui ținute și nutrite în grajduri mai de vreme ca altă dată. La aceasta se adaugă și recolta prea mijlocie a nutrețului. Deoarece și în străinătate se simte lipsa de nutreț ca să nu vină stăinii și să cumpere nutrețul nostru »reuniunea agricolă a țării» a decis a face pași la guvern ca să fie oprit exportul plantelor de nutreț (fân, paie, napi, tescuină, turte de oleiu, tărâțe etc.) din monarhie.

Uniformă nouă va căpăta infanteria din armata noastră, și anume de colorarea uniformei de acum a vânătorilor. Colorarea aceasta e cea mai potrivită pentru a rămânea armata neobservată de ochii dușmanului la depărtări mai mari.

Procesul contra atentarilor din Branișca, pus în curgere contra doi brudari, cari au încercat să arunce în aer podul de fer peste Mureș, lângă Branișca, — s'a amânat până în Februarie anul viitor.

Seceta în România. De vreo 6 luni nu a plouat odată cum se cade nici în România. Și a fost secetă și în lunile când altă dată ploua de vărsa. Pentru ca cerul să se îndure a face să plouă, se fac rugăciuni în țară în toate bisericile. Mitropolia din București a decis să se facă pro-

cesiuni cu icoane. Invățații își bat capul de unde vine atâta secetă. Unii din ei explică acest fenomen din direcțiunea schimbată a vântului, dar această explicație nu e suficientă. Sunt țări unde seceta e normală, ca în Peru și în partea de sus a Egiptului. În aceste regiuni nu plouă așazicând nici odată și acest fenomen curios nu s'a schimbat din vechime. În Europa, una din țările cele mai secetoase a fost provincia Murcia în Spania. În 1850 nu căzuse de 4 ani nici o picătură de ploaie în acest ținut.

— Mitropolia din București a trimis tutulor protoereilor și preoților din Eparhia sa următoarea circulară:

«Pentru a îndulci mânia cea cu dreptate pornită asupra noastră, pentru păcatele noastre cele multe, vă invit ca chiar de azi să luați măsuri ca la toate serviciile Dumnezeești să se spună rugăciuni pentru ploae. Deasemenea în sunetele clopotelor, preoții să iasă cu sfințele icoane Dumnica în procesiune în curțile bisericilor respective și cu plecare de genunchi să roage milostivirea Marelui Dumnezeu ca să dea pământului ploae, iar aceasta să dea rodirile sale atât de trebuincioase. Aceasta va dura până când Dumnezeu va binevoi să ne cerceteze cu îndurarea sa».

A apărut: **Îngrijirea vinului**, povețe practice pentru micii vieri de *Nicolae Simulescu*; cu 20 figuri în text. Prețul 30 fileri plus 3 fil. porto.

C U P R I N S U L :

1. Culesul. 2. Tesuirea. 3. Treverele. 4. Rachiul de trevere. 5. Liuriul. 6. Părțile alcătuitoare ale mustului. 7. Prefacerea mustului în vin. 8. Vinul. 9. Indreptarea mustului și a vinului. 10. Boalele și scădarile vinului: *a)* Floarea; *b)* Oțătirea; *c)* Înăcrirea; *d)* Intinderea; *e)* Amărâla gustului; *f)* Perderea coloarei; *g)* Coloarea vânăta-brunetă; *h)* Mucezala; *i)* Miros de bute; *j)* Gustul de fum; *l)* Mirosul de ou stricat.

De vânzare la administrația revistei »Bunul Econom« în Orăștie (Szászváros).

Comandele să fac mai ușor — pentru un exemplar — trimițând în epistolă închisă marce postale în preț de 33 fileri.

Din cauza foametei. Un călător care venea dela Canada de Nord la New-York povestea, că indigenii din Canada, din cauza lipsei mari de alimente, au început a mânca carne de om. Un indigen tinăr i-ar fi mărturisit că unchiul său a omorât vre o 8 oameni, pentru ai consuma. O mamă a înebunit de foame și și-ar fi mâncat ambii săi copii.

O carte prețioasă, în care aflii povești, glume, poezii și multe sfaturi bune, e *Calendarul „Bunul Econom“*, care — pentru ca să-l poată avea și cel mai sărac econom — să vinde numai cu 15 cruceri exemplarul. Poate să-l ia ori-cine spre vânzare, adevă comandă atâtea Calendare, câte crede că va putea vinde. Cine cumpără 10 exemplare capătă două gratis și pe lângă aceea cruță și din porto poștal, care — pentru un singur exemplar, — ar fi 5 fil. La comande mai mari — afară de cele 2 ex. la 10 — să dă un rabat potrivit. Comandele să pot face mai ușor prin o carte poștală în care să scrie numărul exemplarelor de lipsă, numele, locuința, posta ultimă și comitatul, toate acestea au să fie scrise așa ca să se poată ceti bine.

***O astfel de nisuiță** în urma căreia fiecare econom își poate valora articlii săi economici cu un preț cât se poate mai mare merită nesmintit sprijinul nostru. Cetitorilor nostri cari se ocupă cu economia, le atragem atențiunea aspra acțiunei ce o continuă marele neguțător de sămânță din Budapesta Ödön Mauthner, anume cumpără cu preț mai ridicat ca ori unde sămânța de trifoi și luțernă scutită de iniță (mătasă). — Economii nostri să trimită firmei amintite mustra dacă au astfel de sămânță curată.

Fabrică de praf de pușcă aruncată în aer. Din New-York (America) să vestește că fabrica de praf de pușcă din Fontant, Luni a fost aruncată în aer și a distrus toate de prin împrejurimi pe o întindere de o jumătate de milă. Din cauza căldurei produse de explozie mii de butoaie de praf au luat foc. *140 persoane cari să aflau în apropierea locului catastrofei au fost ucise pe loc, 600 persoane sunt mai greu sau mai ușor rănite, 2100 lucrători au rămas fără adăpost. Clădirea unei școli, care să află la*

o distanță de o jumătate de oră de locul exploziei, s'a prăbușit cu o detunătură înfiorătoare. În momentul fatal s'a aflau în școală 200 elevi. Mulți din ei au fost grav răniți. O altă clădire de școală la o distanță de 2 mile de locul catastrofei s'a prăbușit *omorând pe profesul și 20 copii*. Gara din Fontant a fost distrusă cu desăvârșire. Ferestrele unui tren, care trecea în acel moment, au fost sfărâmate. Mulți pasageri au fost răniți.

***Calendarul »Poporul Român«** pe anul 1908 a așărut și să prezintă cu mult mai bine ca în anii precedenți. O singură frunzărire peste calendar și la moment ne-am convins, că de data asta s'a pus o grijă mai mare atât în ce privește cuprinsul cât și esteriorul calendarului. Cuprinsul e foarte bogat. Peste 30 articoli foarte interesați. Descrierea amănunțită a mișcării noastre naționale, a evenimentelor de peste an și a întâmplărilor mai însemnate din toată lumea îi dă calendarului valoarea unei cărți istorice foarte folositoare. Ilustrațiunile aproape 100 la număr sunt foarte bine reușite. Calendarul cuprinde 208 pagini. Prețul 40 fil., plus 10 fileri porto. Vanzătorii primesc rabat. Comande să se adreseze la »Poporul Român« Budapest VII., István-út 11.

***Să urocă la mai multe milioane** sumele de bani ce să dau afară din țeară pentru importul de produse de poame și struguri, de aceasta n'ar fi nici o lipsă, de oare-ce este știt, că țeara noastră este cea mai binecuvântată în privința aceasta, însuși guvernul a făcut destule jertfe pentru înaintarea cultivării acestor produse, totuși e prea puțin cât s'a făcut și să recer încă multe alte jertfe, de aeea e îmbucurată când să ocupă cu astfel de afaceri și firme private.

Dintre firmele noastre de acasă în privința aceasta să distinge Fischer & Comp. în Aiud (Nagyenyed) care cultivă școală de pomi și vițe de vie, și trimite listă de prețuri ori cui la cerere gratis și liber de porto.

Păstrarea merelor pe timp mai îndelungat, să face în butoaie s'au lăzi, în cari să așează câte un rând de mere și un strat de praf de turfă, un fel de cenușe de frunziș și alte rămășițe.

A apărut »*Alcoolismul*» de Dr. Izidor Marcu și Ștefan Roșianu. Prețul 1 cor. 10 fil.

Poșta administrației.

Dlui *G. Popescu*, Mehadia. Un singur exemplar din »Ingrijirea vinului» nu putem trimite cu rambursă, costându-Vă prea mult. Trimiteți într-o epistolă 33 fil. în mărci postale și Vă vom trimite proșura franco.

Redactor responsabil: GEORGE SUCIU.

Nr. 595/1907/r. k.

Provocare.

Toți tinerii născuți în anii 1885, 1886 și 1887 care petrec de prezent în Orăștie fără osebite dacă sunt născuți aici ori în alt loc, în puterea instrucțiunii legii de apărare I. §. 23. sunt provocați să se prezinte în decursul lunii Noembrie a. c. la subsemnatul căpitănat în oarele oficiale în cauză militară și sub urmările legale.

Dat în Szászváros, 1907 Octobře 21.

Mihályi Béla m. p.
căpităn de pol.

FISCHER T COMP NAGYENYED

PEPINERIE DE POMI SI VITE

150.000 Pomi Roditori
1.000.000 Sujete
1.000.000 Planta pentru gard
via arbori de promenada, arbori de ornament, roze, fructe cu boaba, contiferi etc.

1 Milion altoae de vite, vita de vile Europeanasi Amerikană cu su.

Specialitate: altoae de vita pentru desert.

Sib-cultura
120 jug.
cat.

30.000
Pruni de Bistrita si de
Bosnia oltuiti Exem-
plare foarte frumoase

Fără
rădacina

Concurs.

Pentru ocuparea **postului de avocat-jurisconsult** al institutului de credit și economii, societate pe acții, „Ardeleana” din Orăștie (Szászváros), să exerie prin aceasta concurs **cu termin până la 15 Nov. a. c.**

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental anual de K 4000
2. 20% bani de cuatir „ 800
3. Din venitul cancelariei advocațiale o
tantiemă egală cu a directorului,
tantiemă care de prezent variază
între „ 1200--1300
4. Din trei în trei ani un adus de salar de
7½% a salarului fundamental . . „ 300
5. La comisiuni și esmisiuni diurnele
regulamentare.
6. Drept de penziune conform normati-
vului în vigoare.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească că posed calificațiunea legală, prin acte corespuzătoare. Cererile să se adreseze până la terminul sus indicat la direcțiunea institutului.

Cel ales nu va putea exercia praxa privată și va avea să-și ocupe postul imediat.

Informațiuni mai detaliate să dau la cancelaria direcțiunii insitutului.

Orăștie, la 15 Octombrie 1907.

Directiunea.

A apărut

Calendarul Poporului Român pe 1908.

Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. Să extinde pe 13 coale de tipar, 208 pagini.

Cuprinsul Calendarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni cu r.șu. După fiecare lună o pagină curată pentru însemnări. Regentele anului. Luna întunecimii. Zilele de r. paus. 29 Februarie. Semnele cronologice. Zilele schimbătoare peste an. Posturile. Deslegarea posturilor. Anotimpurile. 2. Tabela cametelor. 3. Donnitorii din Europa cu 29 chipuri. Țările și numărul locuitorilor și cu capitala fiecărei țări. 4. Consulatele din Budapesta 5. Poșta: I. Scrisori; II. Mandate poștale; III. Pachete; IV. Telegramme. 6. Călătoria cu trenul: a) persoane; b) pachete. 7. Timbre și taxe pe tot felul de rugări, sentințe, contracte, petiții, etc. 8. Despre procese: Un articol în 10 capitole, foarte interesant și folositor pentru oamenii dela sate. — Partea literară: 9. Norocul celor trei fete. 10. Câți jidani sunt pe lume? 11. Blăstămul soției (poesie). 12. Isus și paserile. 13. Blăstămii de mamă (poesie). 14. Obiceiuri relé. 15. Vrăjitoarea. 16. Cucul și domnișorul. 17. Români. 18. La botez (poesie). 19. De când sunt judecătorii? 20. Telegrafia. 21. Trai la stână. 22. Ciudățeni la animale. 23. Scrisoarea orbilor. 24. Purecele. 25. Graba strică treaba. 26. Arăfabeții. 27. Emigrarea. 28. Răscoala țărănească. 29. Cojocarii Sfântului Ilie. 30. Lupta pentru drepturile noastre. 31. Ră-

vașul anului cu toate întâmplările mai însemnate din lume. 32. Ce e românesc în Budapesta? 33. Razele Röntgen. 34. Baia de cărbuni. 35. Saturi economice. 36. Glume presărte în tot textul Calendarului și anunțuri.

Dintre ilustrații amintim: C. sa deputaților (Reichsrath) din Viena. — Deputații români din parlamentul austriac — Dr. Vasile Lucaciu. — Vichentie Babeșiu. — Deputații țărani din parlamentul austriac. — Căsele fundațiunii Gozsdu din Budapesta. — Capela gr. or. română din Budapesta. — Conducătorii comunității bisericești gr. or. rom. din Budapesta. — Redactorii ziarului Lupta și Poporul Român — Reuniunea meseriașilor români din Budapesta. — Personalul tipografiei „Poporul Român”. — Sala de zetărie a tipogr. „Poporul Român”. — Departamentul mașinelor de tipar a tipogr. „Poporul Român”. — Boboteaza în București. — Biserica țărului Alexandru II. din St.-Petersburg. — „Vatra luminoasă din București. — Palatul regal din Buda. — Sala mică de dans — Odaia de dormit a regelui și alte multe chipuri

100 la număr.

Invalitoarea Calendarului și de astădată să prezintă în formă de tot modernă, tipărită în 3 culori.

Un exemplar costă 40 fileri, iar porto postal 10 fileri. Cei ce comandă cel puțin 15 exemplare, primesc 15 procente rabat, adică 15 exemplare costă 5 cor. 10 fil., 25 exemplare costă 8 cor. 50 fil., 50 exemplare costă 17 cor. și așa mai departe. Dela 15 exempl. în sus plătim noi și portpostal. Cei ce comandă mai puțin de 15 exempl., plătesc 10 fileri pentru fiecare exempl. Comercianții primesc 25 procente.

Comandele să se adreseze la

Tipog. „Poporul Român“